

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET
N:r 31:1930

Demokratien ifara, ledande artikel.

Professor Olof Kinbergs intressanta bok om den stora frågan brott och straff, Aktuella kriminalitetsproblem i psykologisk belysning anmäles i en klagörande artikel av advokaten friherrinnan Ruth Stjernstedt.

Låt oss slippa att regera Indien — en engelska, Margareta Boving för den engelska ungdomens talan i tvekan mellan England och Indien.

Dr. Rosalie Morton, känd amerikansk läkare som just nu besöker Stockholm, ger i ett samtal, För solidaritetens skull några glimtar av sitt ovanliga och storslagna arbete.

Nikolaj Ognjeff, Kostjas dagbok och John van Druten, Unge Woodley, två böcker om skolpojkar anmälas av C. H. i V i u n g a h a o r d e t.

Du duger av Anna Israelsson är det utlovade andra utdraget ur de Fria anföranden som hölls vid Fogelstadsförbundets midsommarmöte.

Vad har hänt?

De fruktansvärda naturkatastroferna i Italien, då flera tusen människor blivit dödade och åter tusental skadade, hemlösa, utblottade på allt. Jordbävningarna i förra veckan höra till de svåraste Italien upplevat. Hotet har legat över de förödda trakterna i månader. Men värre kom det än någon annat. Bland jordbävningens offer äro också denna gång överväldigande mycket kvinnor och barn. Den inträffade just vid en tid när de voro hemma i sina livsfarliga hus. Det berörda området är kolllossalt och det finns kommuner, där vartenda hus är obebodligt.

I Europa finnas också andra grunder som vackla. Det tysk-finska smöravtalet har givit tron på handelsstraktaternas skydd en obehaglig stöt. Tyskland har förbundet sig att skaffa Finland avsättning på tysk marknad för nära dubbla mängden smör och ost mot förut; kringgått mest-gynnad, nationsrätten på ett sätt, som väckt stormar av vrede. Den nuvarande handelspolitiken är litet gammalmodig. Men liksom försvarspolitiken seglivad och kär för alla som sträva med den.

I England gå vågorna höga kring talmansspirans vanhelgande i parlamentet. — Varför jag tog spiran, skriver mr. Beckett. Om parlamentet ägnade sina plikter en tusendel av det intresse det ägnar sin värdighet skulle detta aldrig ha hänt. Det är också många av mina kamrater som säga, att om jag först hade lagt fram saken på partimöte, eller lyft spiran på ett annat sätt eller haft andra kläder på mig, skulle de röstat mot min suspendering.

Men låt oss nu se till i detta parlament, som har tid med allt, sommarferier, bugningar, ceremonier och korridorprat i timmar, att det här får bli en början till större allvar och enkelhet.

Beckovakten

Ändamålet
helgar formen

Funktionalism i Österrike. Av Elsa Björkman-Goldschmidt

Det som i Sverige benämnes funktionalism, har på kontinenten andra namn. I Frankrike går det under »Corbusierstil», i den tyska världen kallas det »Die neue Sachlichkeit», här och där nöjer man sig rätt och slätt med »Modernismen». Kärt barn har många namn. På senaste tiden i Wien har man tagit upp den gamla jesuitiska regeln och omvandlat den till en funktionalistisk paroll: »Ändamålet helgar formen».

»Österreichischer Werkbund» heter den sammanslutning som i Wien representerar den österrikiska funktionalismen. Bland de ledande är arkitekten, professor Josef Frank, Wiener Werkstättes skapare professor Josef Hoffmann, statistiken Dr Otto Neurath och professor Oskar Strnad, känd genom berömda scendekorationer i Paris, Berlin och Wien. Och Österreichischer Werkbund tävlar i år med Stockholm i en funktionsutställning.

Bleckfigur av Rudolf Reinhart.

Den är visserligen hällen i betydligt mindre skala — bara en

liten utställning i Kunstgewerbemuseums nedre våning och i dess härliga park — liten — men naggande god!

»Jag är en stor vän av den moderna stilen», börjar jag inställsamt vänd till professor Strnad. »Hos oss i Sverige — i Stockholm pågår just nu en stor modern utställning»...

»Kom inte med ordet modern», klipper professorn tvärt av mig och skrattar godmodigt åt min förbluffade min. »Jag kan inte med det ordet, »modern» av i dag bär alltid »omodern» från i går med sig i bakfickan. Kalla oss i stället den levande stilen. Vi försöka gå med tiden, inte stöpa oss fast i en bestämd form. Vi växla och skrida — avlyssna tiden och förändras med den efter dess krav. Levande är ett mycket bättre ord än modern.

Forts. å sid. 6.

Om brott och straff

Professor Kinberg, Aktuella kriminalitetsproblem,
av advokat RUTH STJERNSTEDT

Vi äro i vår tid och särskilt i vårt land utomordentligt stolta över den höga ståndpunkt, vår civilisation intager. Vi prisa humaniteten och rättrådigheten i våra lagar, förnuftsriheten i våra sociala institutioner, den grundlighet och redobogenhet, med vilken vi söka gå till botten med våra sociala problem. Naturligtvis har, det erkänner mången, den ljusa tavlan mörka fläckar. Men man finner å andra sidan ingenting så vidare orimligt eller överdrivet i det ofta framförda påståendet, att vi just för närvarande, tack vare de senaste årtiondenas energiska lagstiftande och sociala reformarbete, hunnit till en toppunkt och nu

borde slå oss till ro för en längre tid framåt njutande frukterna av en utomordentlig samhällelig organisation.

Den, som uppmärksam och utan förutfattade fördomar läser professor Olof Kinbergs i våras utkomna bok Aktuella kriminalitetsproblem i psykologisk belysning, blir bittert övertygad om att på åtminstone ett område ha vi i vår tid, och alldeles särskilt i vårt land — ingen anledning att slå oss till ro i stolthet över en förträfflig samhällsorganisation. Man blir snarare böjd att medge, att det icke ligger någon vidare stor överdrift i påståendet att straffrätten är ett av de

mörkaste och mest efterblivna kapitlen i nutida samhällsliv och att den förhärskande uppfattningen om brott och straff är medeltidsmässig.

Professor Kinberg är dock ingalunda högröstad eller demagogisk i sin kritik över förhärskande straffrättsdoktrin eller gällande straffrättsystem. Lågmält och sakligt smular han sönder de spekulativa dogmer och principer, på vilka systemet är uppbyggt, liksom han på samma lugna och grundliga sätt kritiserar strafflagstiftningens och straffverkställighetens utformning och tillämpning.

(forts. å sid. 4.)

S L O T T S T H É

(det finbladiga théet)

ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HÖGLÄNDERNA OCH
SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOT-
TEN Å THEBUSKEN.

konsum

gröna bilar med
goda bullar

En politisk dröm

Man kan även drömma politiska drömmar, om man är riktigt ivrig om dagarna. I New Leader stod häromdagen en sådan dröm, nedtecknad av en konvalescent på ett sjukhus. När Paneuropa nu är uppe till diskussion, passar den förträffligt in i sammanhanget. Den handlar nämligen om hur ett lasarett skulle ta sig ut, ifall det sköttes efter samma principer som de friskas värld, som t. ex. Europa.

Det var ett underligt lasarett jag kommit till, skriver patienten. Allt var oreda och alla människor rusade omkring. Min sjuksal var högst egendomlig. Där funnos sängar med två patienter i, tomma sängar och patienter slängda på golvet. Somliga voro nästan kvävda av sängkläder, och andra hade inga alls.

Vid middagsid blevo icke portionerna ordentligt serverade, såsom jag var van vid. Dignande bricker buros till ett par sängar, andra fingor torftig, hårdsmält och olämplig sjukmat.

En patient hade ett halvt dussin sjuksköterskor till uppässning, vilka alla fjanade omkring med onödiga sysslor, andra patienter blevo alldeles försummade.

Jag tog mig ut i korridoren, där rådde ett obeskrivligt tillstånd.

Patienterna lågo om varandra på traporna och i gångarna, men genom en öppen dörr, såg jag en tom sjuksal. En sköterska försökte öppna en stängd dörr. De hålla alltid denna delen av sjukhuset igenstängd, sade hon. Här finns rikligt med rum för de här stackarna, om vi bara kunde komma in.

En kö av bärare stodo med sina behållare fulla av mat, och fler och fler anlände. De klagade över att de icke kunde bli av med maten. Och icke långt därifrån såg man förtvivlade sköterskor som ropade efter mat åt sina patienter.

Ett dussin vaktmästare arbetade febrilt, svettande och flåsande, men ett dussin andra stodo i närheten utan något att göra, uttråkade och eländiga.

Jag försökte tala om för männen med matvagnarna att sköterskorna behöve mat åt sina patienter. Jag försökte tala om för sköterskorna att vaktmästarna voro djupt bekymrade därför att maten fördärvades och de dagligen måste kasta bort massor därav. Men ingen lyssnade till mig, och jag vaknade.

I tjugtu prydliga sängar lågo tjugtu kvinnor i fred och ro. Syster satt vid sin pulpet. Sköterskorna passade behändigt upp var och en. Mat, vård och medicin delades ut efter behov. Detta var möjligt emedan varje detalj på ett sjukhus är planerad och organiserad. Ingen skulle vara nog galen att sköta ett hospital så vansinnigt som i min dröm. Men varför inte? Det är ju så vi sköta våra finanser och vår produktion.

Nedslagna och olyckliga arbetslösa som stå och betrakta arbete som behöve göras. Män och kvinnor som äro sjuka till kropp och själ av lättja och överflöd, medan andra tråla långt efter det är omöjligt.

Män som äro nervösa och olyckliga, emedan deras skördar förblivit osälda, medan andra dö av hunger.

Detaljerna i livet förstärka oss underbart på att organisera, men den stora huvudströmmen låta vi gå som den vill.

Så långt drömmerskan. Vem kan komma ifrån logiken i hennes dröm?

~

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTE:

Elin Wägner.
Elisabeth Tamm.
Ada Nilsson
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2tr., Stockholm.

Tandläkare

Tandläkare

MARKELIUS BERGQUIST

St. Eriksplan 11.

Mottagn. enligt överenskommelse.
Tel. Vasa 1499.

Tandläkare

ALLAN HAGLAND

(Medl. av Sthlms. Tandl. fören.)
Folkungagatan 110. (f. d. 24), 5 tr.
(hiss).

Mottagn. vard. 10-12 f. m. och
6-7 e. m. (lörd. 10-12 f. m.).
Annat tid efter överenskommelse
per tel. Sö. (40) 89 08.

Tandläkare

Folke Jacobsson

(Medl. av Sthlms. Tandl. fören.)
Sturegatan 10 (hörn. av Humlegårdsg.)
Mottagn. enl. överensk. pr. tel. Ö 503,
4 tr. (hiss)

Tandläkare

ERIK LINDBLAD

Sveavägen 102, 2 tr. (Hiss)
Stockholm
Mottagning efter överenskommelse
pr tel. 819 80

Tandläkare T. Lagerholms

Tandklinik

Drottningg. 50 (vid Klarabergsg.)
Högmodern utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.

BILLIG TANDVARD.

Öppet 9-7, lörd. 9-4. Tel. 448.

Åderlåtning

KAN ATERSTÄLLA EDER HÅLSA.
Reumatism, Åderförkalkning Eksem,
Struma, Hjärt- och Njurlidande o. s. v.
påverkas med bästa resultat. Utföres av
SVANTE EKENGREN,

Leg. Fältskärsmästare. 38-årig praktk.
N. 102 48. Kammakargatan 24. 10-4.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herkesgatan 14. Tel. 7575-7576.
f.d. Lea Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenter,
förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokatverksamhet

SVEN MONTELIUS,

Jur. kand.

KOMMENDÖRSGATAN 30, 1 tr.,
STOCKHOLM.
Tel. N. 247 28. Specialitet: Försvar.

Frälsningsarméns
Alkoholisthem

Kurön

(Åtnjuter statsbidrag
Två timmars ångbåtsresa från Sthlm
Prospekt och övriga handlingar sändas från
Socialsekreteraren, Östermalmsgatan 24
Stockholm.

Den 2 aug. 1930.

Demokratien
i fara

Parlamentarismens problem har blivit aktuellt. Parlamentarismen såsom ett uttryck för majoritetens bestämmanderätt skulle tryggas demokratin. Men demokratin förverkligande har låtit vänta på sig. Och nu uppstå tecken, som tyda på, att utvecklingen går i motsatt riktning.

På den interparlamentariska konferensen i London diskuteras även parlamentarismens svårigheter, och partisplittringen framhölls som en av dess fiender. Samverkan mellan närliggande partier förordades som ett botemedel. Men då måste vi fråga huru? Ty den samverkan, som bygger på s. k. kohandel eller ett enbart försök att locka till sig varandras röster, lär icke ha någon bärkraft. Annat, blir med en samverkan som grundar sig på gemensamma mål. Och något sådant kan förberedas genom den nuvarande partisplittringen. Inte genom splittring, men därför att splittringen kommit på grund av att formen blivit huvudsak och innehållet bisak.

Att demokratin är i fara är utan tvivel. Det är önskvärt, att det också blir erkänt. Den är i fara. Det beror på penningens allt uppslukande, hejdlösa makt, som för med sig reaktionens segrar. Men ytterst härrör det dock varken härifrån eller från partisplittring, parlamentarismens nederlag, valsystem m. m. Det beror på deras andliga makt och moraliska kraft, som äro demokratiens bärare.

Till årets slut
för 2 kronor

erhålles Tidevarvet varje
vecka, vid prenumeration
direkt pr telefon 18243
eller postgiro 1544.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Nykterhet — Avrustning

Ingen verklig nykterhetsvän skulle resonera som så, att andras alkoholism ger honom rätt att måttligt suppa vidare. Tvärtom, själva den ideella tankegången är den, att så länge ett sådant ont som alkoholism finnes i världen bör alkoholfienden för sin del öva isolerad nykterhet, även om han själv vet med sig att han aldrig skulle missbruka sprit. Dels för att kunna uppträda med större kraft mot missbruket, dels för att verka genom sitt exempel.

Om grundinställningen till missförhållandena är sådan, blir det helt naturligt att när nykterhetsrörelsen fattar ett positivt intresse för fredssaken, då nöjer man sig ej med att beklaga att andra folk rusta och kriga, utan den frågar sig: vad kunna vi göra för fredssaken? Och då blir man absolutist ifråga om rustningar, alldeles som man är det ifråga om alkoholen ty måttlighetsrustare vill man icke vara.

Det finns en idealitet inom de djupa leden. Hos de läger där det låg närmast till, leddes den på sin tid in på arbetarklassens solidaritet. Hos andra leddes den in på nykterheten. Men för alltid begränsad till dessa områden behövde den ju icke vara. Det är helt naturligt att den fångats av fredssaken, tidens stora sak. Likaså helt naturligt att den leder till en radikal syn på densamma. All verklig gripenhet är radikal, hos försvarsvänner som fredsvänner. Om man haft förmånen att sammanträffa och diskutera med freds- och nykterhetsfolk ute i landet, blir man icke likt den liberala pressen förvånad över det uttryck som den pacifistiska inriktningen fått bland godtemplarna. Ty man vet vad som sker bakom Per Albins och Ekmans ryggar, innan det kommer fram i resolutioner. Ett faktum som ej beröres av en officiell dementi.

Parallellen mellan nykterhets- och fredssaken låter sig fortsättas. Då man inriktade sig uteslutande eller huvudsakligen på förbudet, slog man in på en genväg som icke ledde fram. Om den freds-vilja som nu vaknat, bleve bara inriktad på att jämna vår krigsberedskap med jorden och föreställde sig att därmed vore allting vunnet, då vore uppgiften på samma sätt för snävt fattad. Svensk avrustning måste vara klart fattad som ett led i det allmänna arbetet på avrustning (jämför Frisinnade Kvinnors Katrineholmsresolution 1924) och den måste dessutom vara en del av Sveriges aktiva fredspolitik överhuvud. Det är det krav avrustningsvännerna måste ställa på sig själva; att de klart fatta sammanhanget och att de ägna lika mycket intresse åt att arbeta fram och främja en aktiv svensk fredspolitik. Man kan icke bara trumma på med avrustning och låta det gå obeaktat förbi när Sveriges regering och riksdag drar sig för medverkan i det internationella fredsverket, till exempel genom att vägra antaga Generalaktens tredje kapitel eller att vara med om en rekonstruktion av Europa.

Enligt vår mening, den vi ofta uttalat, bör icke Sverige fatta sin uppgift i den aktiva fredspolitikens alltför blygsamt. Vågskålen skälver, krafterna för krig och fred stå upp mot varann, i ett sådant osäkerhetens och tvekans tillstånd är en samlad medveten handling icke giltig. Det första som skall göras är naturligtvis att söka kontakt med motsvarande grupper i de andra skandinaviska länderna. Karlstadstidningen tror, att om några år kommer avrustning att vara de tre ländernas gemensamma ståndpunkt i Geneve. Vi tro det också. Hösten 1928 vågade vi oss på att sätta ut en termin på tio år för ett avrustat Norden, och vi ha ännu ej tillryggalagt två år av dem. Men

vi se mycket väl att ännu är denna samverkan icke etablerad och den blir i sanning icke till av sig själv. Därtill äro för många hinder att övervinna. Hur skola den danske Munck och den svenske Ramel kunna samverka i Geneve i höst? De båda utrikesministrarna äro dock av radikalt motsatt uppfattning, ehuru det populärt anses att de representera likvärdiga grupperingar i de båda länderna. Innan de kunna samverka på fredsfronten måste nya människor bestämma de frisinnade och socialdemokratiska partiernas utrikespolitiska kurs.

Den växande folkopinionen för isolerad avrustning (som termen oriktigt men orubbligt lyder) har, fortfarande enligt Karlstadstidningen, slagit ihjäl det isolerade försvaret. Ja, det var en så ohållbar teori, så den borde varit avlivad för länge sen. Att fredsvännerna med hjälp av major Bratt gjort slut på den, var inte något vidare stordåd, men det kan väl aldrig ha varit annat än bra, eller hur redaktör Hellberg? Annars kunde ju Sverige levat kvar ännu i sin neutralitetsdröm och sin 1925-årsram.

Ögonblickligen kommo de mera smidiga försvarsvännerna och erbjödo solidaritetsförsvaret i stället. Det är visserligen ännu en önskan bara, en teori, den ligger icke i Geneves utvecklingslinje, men man måste ha något att ge svenska folket att tro på, ty tänk om det, berövat sin tro på det isolerade försvaret, skulle samla sig kring en våghalsig fredspolitik i stället?

Det spelas om den svenska folk-själen och det är fredsvännernas tur nu att samla sig kring ett program och gå in för det, vid val, vid det opinionsbildande arbetet, inför folkförbundsmötet i höst, inför försvarsberedningen som nu snart skall begynna.

Alltså:

för en positiv skandinavisk fredspolitik i Geneve,

för fullföljandet av Nationernas förbunds egna linjer och löften.

för en föregångsgärning i den avrustning som folkförbundstaterna förpliktigt sig till.

Hjalmar Forssner

Läkaren och socialpolitikern Hjalmar Forssner har gått ur tiden. Vid seklets början stod brödraparet Hjalmar och Gunnar Forssner redo att ägna sig åt läkarens gärning, och man kan knappast föreställa sig några yngre mer lämpade än dessa, icke endast för vetenskaplig forskning och botandets konst utan även för läkarens nödvändiga inställning i det demokratiska samhället. De gingo båda en lysande framtid till mötes och syntes infria högtspända förväntningar. Efter endast få års verksamhet som professor i medicin vid Uppsala universitet rycktes Gunnar Forssner bort av en tillfällig sjukdom. Hjalmar Forssner nådde åldersåret 57 och var sedan tre år starkt märkt av sjukdom. Men hans arbetsbörda var större än de flestas. Han var professor i kvinnosjukdomar och förlösningkonst och överläkare vid Allmänna Barnbördshuset i Stockholm. Hans pedagogiska och organisatoriska intresse förde honom till rektorsbefattningen vid Karolinska institutet. Hans allmänna intressen drevo honom till att taga en verksam del i läkarekårens organisering, han var en längre tid Allmänna svenska läkareföreningens först sekreterare och sedan ordförande. Han grundade och redigerade ävensom en längre tid dess tidskrift. Hans sociala intresse förde honom in i hälsovårdsnämnd och pensionsstyrelse.

Han satt i stadsfullmäktige och i ett otal kommittéer och utredningar. Sällan har så mycket inflytande inom ett område koncentrerats på en hand. Även om man ej kan komma ifrån, att detta kunde innebära en fara, måste dock tomheten nu kännas desto större. Forssner vågade ta upp en kamp mot det överdrivna specialistväsendet. Han sökte finna former för allas tillgång till den bästa läkarevården. Hans verksamhet som kvinnoläkare hade tidigt lett honom fram till övertygelsen om att en reformering av strafflagen i fråga om fosterfördrivning var nödvändig. I mycket uppmärksammade anföranden såväl offentligt som inom Läkaresällskapet gav han uttryck här för. Han lämnar på många områden ett stort tomrum efter sig. Måtte hans lärjungar fullfölja arbetet för förverkligandet av vad skönt han drömt, vad rätt han tänkt, vad han i kärlek velat.

Ada Nilsson

Fogelstadsöndag

Det var två glada och livsfriska rörelser, som räckte varandra handen, när i söndags 50 Norrköpingsbor stego ur sina bussar och trädde in på Medborgarskolans gård vid Fogelstad.

Hemgården i Norrköping, studiehem, samlingsplats och utgångspunkt för levande samarbete och många intressen har uppträckt hur kort vägen egentligen är till Fogelstad, när man vill fara ut från staden över en söndag. Och på Fogelstad ha de olika kurserna med glädje tagit emot dessa tillfällen, när kamraterna från Hemgården, bekanta eller obekanta, kunnat komma till dem för att gemensamt med dem tillbringa en dag med föredrag, diskussioner, samvaro och sång på skolan.

Denna söndag hade man två olika ämnen på programmet. Rektor Honorine Hermelin talade om demokratiens trångmål — i anslutning till interparlamentarikernas möte och i samband med den historiska översikt man just varit sysselsatt med på kursen. De tider en verklig demokrati varit genomförd äro som små prickar i historien — ett par hundra år under antiken, ett tiotal år i våra dagar. Och redan höjas röster i bekymmer och vittna från alla länder om demokratiens förfall.

Rektor Hermelin pekade på de ännu frånkommande rörelsernas förmåga att föstra människor, vuxna den verkliga demokrati — inte den som vill göra alla lika, utan den som sätter rätt människa på rätt plats. Där det blir de bästa, de främsta, som få folkets uppdrag att be-

stämma dess väg.

Andra delen av programmet omfattade diskussionsinledning, Vad står i tiden i dag? av fröken Ebba Holgersson, med åtföljande diskussion om pressen och den allmänna opinionen. Den var mycket livlig. Bland gästerna var en av de män, som under åren 1906-07 som nittonårig ungdomsklubbist varit med om att i Norrköping föra kampanjen mot tidningarnas brottmålsreferat. Den ungdomliga ivern och enigheten hos ungdomsklubbarna vann den gången seger. Östergötlands Folkblad gick med på deras linje och intog den måttfulla hållning på området, som sedan länge var dess utmärkande drag. Så visst hjälper en målmedveten protest. Men annars var det många som tyckte, att vi nu ha det ändå värre än 1906.

Bland gästerna fanns en trupp, iförd den vita sångarmössa, som efter sommarens jättekonsert framkallar så många angenäma idéförbindelser för oss stockholmare. Det lilla avsnitt av den stora svenska kören, som under söndagen låt höra sina röster på Fogelstad var också en bekantskap att göra. Vårtränade och samsjungna sjöngo de sin Östgötasång. Visa i folkton och andra Nordquists och Södermans härliga ting, så att rysningsarna kröpo utefter ryggraden på åhörarna.

Det är alldeles säkert: en Fogelstadsöndag med Hemgårdens folk och Fogelstadskursare är ett oförglömligt exempel på friska rörelser märkliga makt att låta människor växa. SpooF.

Låt oss slippa att regera Indien

De redogörelser för den indiska frågan som Tidevarvet lämnat ha givit stort utrymme åt indiska, särskilt gandhiska synpunkter, mindre åt engelska. I känslan härav ha vi uppmanat en röst från det unga intellektuella England att lägga fram den sidans synpunkter på problemet. Vi offentliggör här med glädje den artikel som vi mottogo som svar på vår anmodan. Den kan icke kallas karaktäristisk för engelsk uppfattning i allmänhet och det framgår ju också att det inom England finnes alla slags schatteringar i uppfattningen av den engelska frågan. Men vi känna i denna artikel igen den revolt mot den äldre generationens åskådning och politik som vi möta i den yngsta engelska litteraturen och för vilken intet är heligt ej ens Englands mission i östern. Den vägran att släpa på den indiska bördan som här finner uttryck, bör dock för att bilden skall bli riktig kompletteras av ungdomens önskan av en närmare sammanslutning med Dominion: Canada, Sydafrika och Australien. Man kan endast önska att de unga som så starkt klandra fädernas politik i Indien måtte lösa problemet bättre själva å den kontinent som kommer närmast på dagordningen: Afrika.

Ungdomen nu för tiden har inte råd att vara idealistisk. Atminstone är efterkrigsungdomen i England bittert desillusionerad. Vi ha lämnat Kiplings kraftfulla jingoism långt bakom oss och likaså arbetarledaren Keir Hardies obestämda idealism. Vi önska blott att se fakta sådana de äro i det sunda förnuftets klara, kalla ljus.

Det är därför sunda förnuftet och ingen känslomhet då vi förklara att vi genast och utan dröjsmål böra löva Indien självständighet. Inte därför att vi tro att Indien är moget för självstyrelse. Men därför att vi måste tänka på vår framtid och vårt dagliga bröd. Vi ha icke glömt att en tiondel av vår handel går genom indiska hamnar, och att vi ha våra största kapitalplaceringar i detta land. Vi låta icke missleda oss av dem som förklara att Indien nu icke har någon nationalism och att situationen ännu icke är farlig. Vi veta mycket väl att den indiska ungdomen är bristfärdig av otålighet och har föga användning för läran om det vapenlösa motståndet. Om därför engelsmännen i Indien ta sin tillflykt till våld, blir resultatet en revolution av de blodigaste och grymmaste revolutioner som världen skadat. Vi kunde kanske hindra dess utbrott för ett tiotal år genom bajonetter och kulsprutor, men till slut skulle allt gå förlorat. Och det skulle betyda ett ousägligt elände här hemma, vi skulle få att göra med 10 millioner arbetslösa istället för med 2. Det skulle vara liktydigt med ruin och hungersnöd både för England och Indien.

Vi unga äro uppfödda med problemet Indien. Vår första känsla när vi började förstå problemet var protest och bitter indignation. Vad ha vi gjort för att förtjäna denna fruktansvärda börda av ansvar som våra fäder överlämnat genom att ge oss Indien i arv?

Det blir vi som få lida, vi som måste genomgå de långa magra åren av fattigdom och osäkerhet som vi ha framför oss om Indien går under. Ha vi inte nog svårigheter här hemma utan denna förkrossande börda?

Ty den vite mannens börda, som Kipling kallade den, har blivit en olidlig börda. Vad vi må ha vunnit materiellt på Indien kan aldrig gottgöra vad vi förlorat moraliskt. Under tvåhundra år ha vi sänt ut vårt bästa och mest begåvade folk till Indien. Det föll oss aldrig in att de hade behövts bättre här hemma för att klara upp våra egna angelägenheter.

Simonrapporten kom för sent. Den är välmenande, taktlös, full av plikt-känsla, av malplacerad vänlighet, uppriktig självuppföring och goda råd. Den föreslår att vi skola assistera vid Indiens gradvisa uppfostran till självständighet till dess vid någon obestämd tidpunkt Indien blir färdigt att sköta sig självt. Men på det sättet bli vi ju aldrig fria att lägna oss åt våra egna problem.

Ungdomen begär nu ett fördrag med Indien som säkrar oss fred och materiell trygghet och stabilitet. Den anser att Indien icke kan lära självstyrelse genom att trugas och uppfostras av främmande härskare. Det måste lära genom smärtsamma erfarenheter som varje annan nation, och vad som är bäst för Indien kan icke bestämmas av den farmoderliga Simonkommissionen. Indien måste självt besluta över sin framtida konstitution och själv skapa Hindustans förenta stater, även om det först skall gå igenom kaos, bankrutt, inbördes krig, invasion. Intet av detta skulle bli så ödesdigert för England och Indien som det våldsamma och plötsliga uppror som skulle utbryta om våra nationalisterna försökte kuva Indien med militär makt.

Vi kunna dock icke följa vår impuls och lämna Indien i ett slag. Om vi löva Indien oberoende år 1940, måste vi ömsorgsfullt ordna för övergångstiden. Vi måste bereda oss på att ta rollen av opartisk rådgivare och skiljedomare, hur svårt det än må vara för den som så länge spelat herre. I gengäld önska vi att de indiska ledarna skola villigt mottaga detta erbjudande. Det gäller närmast att organisera den nya indiska armén och polismakten, civilförvaltningen är redan i hög grad i indiska händer.

Olyckligtvis är det unga Indien infekterat av västerländsk virus. Vår bekantskap med unga indiska studenter och arbetare har lärt oss att icke hysa mera tilltro till de indiska nationalistiska ledarna än till våra egna. Vi tro icke mera att hela Indien står bakom Gandhi, vi veta att de unga nationalisternas planer äro helt annorlunda, och att de dessutom äro splittrade inbördes. Indien är besatt av nationalistens förbannelse — och det är vi som givit Indien dess gemensamma mål att kämpa mot sina behärskare. En frisk nation, säger Bernard Shaw, är lika omedveten om sin nationalitet som en frisk människas om benen i sin kropp. Men om man krossar dess nationalitet, kan den icke tänka på något annat än att läka ihop den igen. Den intresserar sig inte för någon angelägenhet, om än så viktig.

Den lyssnar icke till någon rådgivare, varken till nationalekonomer, predikare eller filosofer. Ingen vill lyssna till något så tråkigt som sunt förnuft. Det finns icke en större olycka för ett land än en nationalistisk rörelse. Därför är det nödvändigt att orsaken till den indiska nationalismen borttages så snart som möjligt, så att Indien kan börja sin verkliga frihetsrörelse: befrielse från okunighet, vidskepelse och kastträdom. När engelsmännen dragit bort, kunna de indiska massorna resa sig mot det bramiska och islamitiska förtrycket.

Vi unga avsky den närvarande situationen och hela åskådningen om »behärskade folk» är pinsam för oss. Vi förakta de äldre statsmän som i högmodig och pompös ton förklara, att vi måste rädda Indien från sig själv. Endast Indien kan rädda Indien.

Till våra politiker ville vi säga: handla snabbt, innan det är för sent. Giv Indien försäkran om frihet inom en fastställd tidsperiod. Skydda våra egna intressen genom att hjälpa Indien att stå på

Wandrarvisa

av

Harry Martinson

SE, AFTONSOLEN SKIMRAR
ÖVER HÄRJEHOVNA FJÄLL.
SE, SKUGGAN GAR I DALEN
OCH DET LIDER EMOT KVÄLL.
SJUNG AFTONSANG, DU VAND-
RARE
SE STUPEN DYSTRA STA —
DE LYSSNA NÄR I DALEN
DINA SANGERS EKONGÅ
SJUNG FÖR DEN VILSNA DALENS
ROS,
SOM SKYGG MOT NATTEN SER.
OCH OM DEN STORA KÄRLEKEN
HOS SOLEN SOM GICK NER.
SJUNG SIST EN SANG FÖR KO-
JORNA
I DALENS MÖRKA DJUP;
OM FAGELSANG OCH MORGONLJUS
KRING HÄRJEHOVNA STUP.

egna fötter, så att vår handel icke behöver lida, att de arbetslösa icke behöva ökas och våra barn icke svalta. Gör icke en partisak av dagens största problem, var modiga, ärliga och praktiska!

Den dag har äntligen kommit då dessa politiker icke längre kunna förlösa vår ungdom och kraft för sina egna syften, då vår tid, vårt humör och företagsamhet skola tagas i anspråk för våra egna problem och icke för Indiens. Om den äldre generationen vill slåss, kommer ungdomen icke att stödja den, ty den vill icke bortslösas på slagfälten. I den övertygelsen stå vi eniga. Vår lösen är icke: befria Indien från England, utan befria England från Indien!

Margareta Boving.

För solidariteten

— Jag har försökt att arbeta hårt i hela mitt liv, därför att jag så starkt känt det som en skyldighet mot pionjärerna bland de kvinnliga läkarna och mot ungdomen som skall ta vid efter oss. Kvinnorna ha inte hunnit så långt att de utan vidare bli erkända i de fria yrkena. De måste bevisa sin duglighet med topprestationer. Det kräver solidariteten av dem.

Dr. Rosalie Morton.

Med dessa ord — så solidariska i en tid när det alltför ofta förgäves ropas efter kvinnors solidaritet, försöker dr Rosalie Morton, praktiserande läkare och professor i New York och Columbia, ge några av orsakerna till den kolossala arbetslast hon i trettio år med glädje burit på sina kvinnliga axlar.

Utom denna övertygande förklaring är dr. Morton, som för ögonblicket anträffas i Stockholm på väg från Florida via Finland och Ryssland till Jugoslavien, inte hägad att närmare uttala sig om de underverk av organisation och storslaget arbete hon åstadkommit. Men det finns uppslagsböcker och rapporter, där man i ett par timmars tid kan fördjupa sig i historien om hennes livs arbetsdag. Ty ända sedan hon var ung student-ska vid Womens medical college i Pennsylvania, under studieåren i Europa, undersökningarna av indiska farsoter och organiserandet av en omfattande, grundläggande hygienisk upplysningsverksamhet i Förenta staterna har dr. Morton med en ovanlig målmedvetenhet och praktisk förmåga fullföljt sina uppgifter.

Hennes mest uppmärksammade gärning utom det vetenskapliga arbetet var organiserandet av den amerikanska sjukvårdshjälpen till Frankrike och Serbien under kriget, en verksamhet som i det nuvarande Jugoslavien fortsatt ända till 1928, under nya former. — I Serbien finns inte en by, där inte en eller flera män tacka er för sitt liv och välsigna ert namn, sade henne dåvarande kung Alexander vid ett tillfälle. — Långt efter kriget kunde hon ännu se serbiska soldater iklädda de regnrockar hon skickat ut genom sina insamlingar. Och i en jugoslavisk ort finns ett sjukhus, Morton hospital, uppkallat efter henne, säkert ett av de där ädla, som heter efter en kvinnlig läkare och inte efter någon furstlig person.

Amerikanska Röda Korset skickade henne till Salonikifronten, där hon i flera månader arbetade vid fältsjukhusen under de påfrestande förhållanden som mötte all krigets sjukvård. Några sidor mörk

krigsroman. Redan här satte hon i gång med att få arbetet organiserat, två sjukhus med tvåhundra bäddar och komplett utrustning voro henne ingen konst att upp-rätta. Utan lön, med egna medel och hjälp från hemlandet fortsatte hon sin ansträngande tjänst.

Under många månaders arbete vid fronten hade hon lärt sig, att dröjsmål var detsamma som människors död, och när hon kom hem gällde det därför att skynda på. Amerikanska kvinnors sjukhus — en stor och aktiv förening som bildades av henne — upprättade ambulanser sjukhus och sörjde för att de försågs med tillräcklig arbetskraft av kvinnliga läkare och sjuksköterskor. Som ordförande för de kvinnliga läkarnas Krigstjänstkommitté — en väldig organisation — fick hon på tio dagar ihop 300,000 dollars att sändas till det nödställda landet. Detaljerna äro ganska lustiga Personligen vände hon sig bland annat till två miljonärsklubbar, India House och Wall Street Lunch Club! De skänkte 30,000 på ett bräde.

Samtidigt med detta jättearbete skötte hon två tjänster som föreläsare i gynekologi vid ett av New Yorks stora sjukhus och i kirurgi vid Columbia Medical School, där hon var den första kvinnliga professorn. 600 föreläsningar per år heter det i rapporten — det vanliga är 500 för en professor. Och varje försök att dela arbetsbördan inom hjälpverksamheten möttes av ett bestämt: utan er personlighet går det sönder.

De serbiska soldaterna, som hon skött, hade många gånger bett henne ta hand om deras ungdom och barn, så att de måtte förskonas från krigets bittraste följder. Hon kände sig också tvungen att efter fredsslutet göra något för att utplåna de svåra minnena för dem och göra ett bestående arbete för freden. Inte för inte kom hon väl från ett hem, där modern var kväkare. Internationell uppfostran, tänkte hon, är nog den bästa vägen att få förståelse tillstånd. Och kom med vederbörande ministerier överens om att 20 serbiska studenter och skolungdomar skulle få kostnadsfritt studera vid amerikanska colleges och universitet. En annons sattes in i de serbiska tidningarna. Det kom 2000 svar! Så var hon tvungen att ta med sig åtminstone sextio ungdomar, pojkar och flickor, som utplaceras vid sextio olika läroanstalter i Förenta staterna. Men själv var hon hela tiden som en mor för dem och i sex år följde hon personligen deras öden, vars och ens och sörjde för deras uppehälle. Naturligtvis beredde de henne många gånger besvikelser och svårigheter. Det var krigsmärkta, oroliga unga människor, temperamentsfulla och inte alltid så lätta att passa in i de nya förhållandena. Men med sitt stora intresse för ungdom förde hon också det försöket igenom.

Ärebetygelser, krigsdekorationer, doktorstitlar, ordförandeskap och hederstecken höljdes över henne. Men för hennes arbete, säga de, som stött henne nära, har ingenting otytt så mycket som den outtröttliga förståelse, med vilken hon tagit sig an människorna. Hon bröjde sig om att försöka förstå soldaterna på Balkan, de unga studenterna, så olika ha. Forts å sid. 4.

S. E. F:s Stockholmsavdelning

Eldbegängelsebyrå

SVEAVÄGEN 25, 2 tr., hiss-
Öppen 10—4.
Lördagar och helgdagsaftnar 10—2.

Norr 2200 för eldbegängelser,
urnor och kolumbarienischer.

Norr 2280 för upplysningar och
medlemsanmälningar.

Engångsavgift 10 kr., för be-
gravningsförsäkrad 5 kr.

Krematorier i Stockholm, Göte-
borg, Örebro och Hälsingborg.

31 Regeringsgatan 31

Skölkannor

Maggördlar
Grossessgördlar
Aderbräcksstrumpor
samt alla slags
gummivaror.
m.m., m.m.

KIFA
KUNGL. HÖVLEVERANTÖR

Telefon:
'Instru-
ment-Kita'

Vi Unga ha ordet

III.

Två pojkar.

Den ene en smärt och långbent brunhårig ung engelsman med värdighet av ordningsman i Mallowhurst pojkskola, Roger Woodley.

Den andre, Kostja Rjabtsev, en stark och sträv rysk femtonåring, sysselsatt med att knoga sig igenom en rysk folkskola med nyinförd Daltons system.

Det finns sålunda inte så många likheter i språk, ton och omgivning omkring hjältarna i Ognjeffs och van Drutens skol- och ungdomsskildringar. Men problemen äro desamma, som de båda pojkarna streta med, sträva så att man tycker sig höra hur det knakar i unga hjärnor och nävar.

Mallowhurst är egentligen ett förfärligt ställe. Stelt och surt, med kala väggar, oförvitligt känslö- och förståndslösa lärare och ett lagom översitteri från de stora mot de små. Små osäkra stackare. Det är så fritt från hemkänsla att till och med de små tejudningar för ordningsmännen och de äldre klasserna, som lärarfruarna pliktskyldigast anordna, och där det ju både finns värddinna och hemlik möblering, bli kalla provostunder för både värdfolk och gäster.

I denna påkostade luft välkänd från många engelska skolhistorier, är det nu meningen att de unga blivande männen skola blomstra och utveckla sina gåvor och under den summariska vägledning som bjuds, finna rätta vägar att vandra.

I ordningsmännens rum sitta fyra tillsammans och låta klasslärarens hemliv och andra gåtfulla frågor spelas ut i respektlösa repliker. Kvinnan. Allt som är kvickt och fräckt och allvarsamt i den sexuella frågan. För några är det hemlighetsfullt, föraktligt enkelt för andra. Erfarenheter? Visst är man vis inför varandra. Bevara oss väl — män. Men man vill veta. Och fråga. Och får aldrig ordentligt svar.

Skollovet, när Roger Woodley far hem till sin far och faster i London, är ganska förtjusande

Forts. fr. sid. 3.

nes egna, läkarna och sjuksköterskorna som hon hade under sig i arbetet.

Om motivet till hennes insatser verkligen var önskan att visa vad en kvinna kan duga till, må man säga att hon givit sina unga kolleger ett handtag. Att de manliga läkarna stodo henne emot här och var, fick inte hindra. Men troligare är väl att det var ett varmt intresse för beträngda människor i allmänhet, som drev henne. Det intrycket får man i varje fall alldeles bestämt av ett personligt sammanträffande med den livliga, vänliga och av allting intresserade doktorn.

Casan.

beskrivet. Han tycker riktigt mycket om fadern, men så outhärdligt det är med hans vänliga frågor och skämt. Så generad man känner sig och otacksam. Fadern dunkar honom så vänligt i ryggen och får inte snål på fickpengar, men han, känner sig själv tvungen i pojkenes sällskap. Med en obeskrivlig taffatthet spela de båda sina roller som rörande far och son.

När man sedan förälskar sig, blir värmd och bränd av den ömhetens gnista, som föreföll så dyrbar i skolans kyliga luft, när det blir fel och förfärligt, då är man ju vanärad och övergiven för hela livet — var finns då förfärd för en ny start. Ingen människa att tala med, ingen klarhet, bara skamset grubbel och vilsna känslor.

Roger Woodley finner sig nog tillrätta och blir en praktisk man liksom han är en natt och praktisk pojke trots dikter och missstag. Men vad det är synd att hans visdom måste köpas så dyrt, alldeles i onödant ill priset av en förfrusen ungdom, relegering och krossade framtidsdrömmar.

Också Kostja Rjabtsev trevar bland gåtor och tränger sig fram genom både besvärligt och förgärligt arbete. Men den ryska skolan är rörligare och mänskligare, det finns flickor i den och om också de flesta av lärarna ha lärarens fel att missförstå, så låta de i alla fall på något ryskt bullersamt vis tala vid sig. Fastän tonen nog kan vara från, ha de ändå tillfällen att visa sitt varma hjärta.

Kostja är kommunist och har alltså inte bara sina egna utan också samhällets problem i aktualiserad form framför sig. Han vill leva värdigt sin övertygelse. Inga borgarfasoner. Ingen underkastelse. Inte någon dans och flirt i det privata livet. Men han kan inte låta bli att reta och krama flickorna när han kommer åt. Han kan inte sova och skäms över tankarna som han tänker och en kortvarig förbindelse, av nyfikenhet och missstag, med system till en av kamraterna, gör honom utom seg av vämjelse och ånger.

Han är lika hjälplös som Roger Woodley, när det gäller att finna en väg, där verkligheten stämmer överens med vad han tänkt sig som det rätta.

Med sin nästan pojkkärligt kärva stil och den rörande bild av väluppfostrade eller ohängda, men mot livets försåt manligt fäktande skolpojkar, tyckas de båda böckerna skriva direkt ur en levande erfarenhet. De äro roliga och underhållande och ge en hel del att tänka på.

C. H.

Om Brott och Straff

Forts. fr. sid. 1

Professor Kinbergs föreliggande arbete har kommit att omfatta kriminalitetsproblemet i så gott som hela dess omfattning. Det var vid arbetets början icke meningen, att det skulle bli så omfattande. Författaren avsåg ursprungligen blott att verkställa en undersökning överå tgårder att förekomma bestraffning av sinnessjuka. Han fann därvid emellertid, säger han i förordet till det föreliggande arbetet, att frågan om de sinnessjukas och abnormas straffrättsliga ställning utgjorde en av de brännpunkter där brottslighetsproblemet alla huvudstrålar löpte samman, och han fann dessutom, att brottslighetsproblemet överhuvudtaget voro medicinska frågor i långt större utsträckning än han först föreställt sig. Författaren föranleddes härav att i stället ge en framställning av hela kriminalitetsproblemet i dess viktigaste nutida aspekter. Dessa författarens upplysningar om arbetets tillkomst äro synnerligen intressanta och öppna vida perspektiv beträffande kriminalitetsproblemet framtida öde. Man vågar, trots för närvarande rådande medeltida fördomar på området i fråga, kanske hoppas, att även samhället dock till sist skall, liksom författaren redan gjort det, finna att kriminalitetsproblemet äro medicinska och naturvetenskapliga frågor i långt större utsträckning än man förut trott det och att man icke kan fortsätta att, som hittills i stort sett skett, lösa problemet såsom ett enbart rättsligt problem.

BROTTLIGHETSPROBLEMEN I STOR UTSTRÄCKNING MEDICINSKA FRÅGOR

Vad som stått och än i dag står hindrande i vägen för en rationaliserad behandling av brottslingen, är dock icke så mycket en medeltida uppfattning eller medeltida fördomar hos den stora breda, relativt indifferent, allmänheten. Det intensivaste motståndet har snarare kommit och kommer fortfarande från de rättslärdas själva, alltså från dem, som hittills ha haft kriminalitetsproblemet lösning så gott som ensamma om händer. Brottet har betraktats såsom en huvudsakligen juridisk företeelse, och vad som på detta område intresserat juristen har varit icke brottslingen och icke heller brottslighetens orsaker utan så gott som uteslutande den brottsliga handlingen enbart. Strafflagarna satsade sig nämligen i första rummet med att straffbelägga handlingar av visst slag. Beträffande brottslingens psykologiska kriterier, hans subjektiva egenskaper, nöjer sig juristen med att fastställa, att en på visst sätt karakteriserad »brottslig vilja» skall ha förefunnits för att tillräknelighet skall föreligga och brottslingen vara straffbar. Enligt vår svenska strafflag föreligger sådan tillräknelighet, om brottslingen vid brottets begående ägt förståndets bruk. Är förståndets bruk helt upphävt, föreligger otillräknelighet och inträder strafffrihet. Är en tilltalad person endast berövad »förståndets fulla bruk», d. v. s. hade han så att säga något förstånd vid handlingens begående, inträder minskad tillräknelighet och följer minskat straff. Andra strafflagar utforma tillräknelighetsbegreppet på något olika sätt än det svenska, men utmärkande för dem alla är, att individens straffrättsliga ansvarighet ytterst grundas på den moraliska ansvarigheten och på dogmen om människans fria vilja. Till sin individuella verkan skall vidare enligt doktrinen straffet, genom att tillfoga den brottsliga individen ett ont, betaga honom lusten att vidare begå brottsliga gärningar, medan strafflagen till sin allmänpreventiva verkan skall vara framförallt avskräckande. Själva hotet om straff såsom påföljd på brottsliga gärningar skall, enligt de rätts-

lärd, vara en av de viktigaste psykologiska faktorer, vilka avhålla människor från att begå brott.

DEN POSITIVA SKOLANS IDEER

Redan på slutet av 1870-talet bildades (först i Italien) en kriminologisk skola, som ställde sig i skarp opposition mot den klassiska rättsdoktrinen och som ville söka komma till rätta med brottslighetsproblemen efter helt andra metoder. Det var den naturvetenskapliga åskådningen, som nu bröt igenom och ville göra naturvetenskapliga synpunkter gällande på straffrättsens område. Bland dess grundare märkes namn sådana som Lombroso, Ferri och Garofalo. Det är givetvis till denna skola professor Kinberg själv ansluter sig, och i sitt nu utgivna arbete utvecklar han denna skolas, den s. k. positiva skolans, idéer vidare och lämnar, såsom utomordentligt värdefulla bidrag, resultatet av sina egna studier och undersökningar över frågan om sambandet mellan psykopati och abnormitet m. m. och brottslighet.

Författaren riktar sig med skärpa mot den klassiska rättsdoktrinen verklighetsfrämmande och skolastiska inriktning i en tid som vår, då man eljest i största möjliga utsträckning söker bygga mänskliga institutioner på kunskap om verkligheten och hyser en allmän misstro till föregivet vetande, grundat på allmänna begrepp utan empiriskt underlag. Det är ju, framhåller han, en samhällsangelägenhet av den allra största vikt att finna de bästa möjliga botemedel mot brottsligheten. Men detta är otänkbart så vitt man icke grundligt och enligt naturvetenskapliga arbetsmetoder söker utforska brottslighetens orsaker under iakttagande och samlande av studiematerial angående brottslingar deras inre personliga beskaffenhet och de yttre omständigheter, under vilka de begått brott.

Det straffrättsliga ansvarighetsbegreppet får också en dräpande kritik. Detta begrepp vilar på principen om den fria viljan. Vilje-problemet hör, framhåller författaren, till de problem, som i rent vetenskaplig diskussion icke längre behöver behandlas. Inom den vetenskapliga (här lika med den naturvetenskapliga) diskussionen är tanken att ett fysiskt skeende, d. v. s. en människas handling, skulle kunna frambringas av någonting enbart psykiskt (den fria viljan) »fullkomligt fantastiskt». Denna åskådning, indeterminismen, fortlev emellertid inom den juridiska världen, och författaren har därför ansett det av nöden att ganska utförligt behandla detta problem. Nå, det hade varit av nöden med tanke på eventuella läsare

även bland lekmännen. Boken siktar ju, såsom utgiven på bokförlaget Natur och kultur, också på en sådan läsekrets. Det är förresten att hoppas att denna skall bli mycket stor, så utomordentligt allmänbildande som dessa aktuella kriminalitetsproblem tillika äro.

MELLAN STRAFF OCH SKYDDSAÅTGÄRD INGEN PRINCIPIELL SKILLNAD

I stället för det juridiska ansvarighetsbegreppet, som söker en rättsgrund för straffbarheten i någon slags utommänsklig och utom-samhällelig moralisk ansvarighet, sätter författaren ett faktiskt av samhället gentemot individen uppställt ansvarighetskrav. Frågan om tillräkneligheten spelar vid detta samhällskrav ingen roll, ty varje människa, hon må vara sinnessjuk eller sinnesfrisk, abnorm eller normal, får ju av samhället vidkännas påföljder, om hon begår sådana överträdelse av samhällets handlingsregler, som kallas brott. Det är bara det, att man inom juridiken envisas att kalla den ena slags påföljden, d. v. s. den som drabbar en »normal» brottsling, för straff, medan man kallar t. ex. interneringen av en abnorm förbrytare enligt interneringslagen för skyddsåtgärd. Professor Kinberg påvisar att redan nu, tack vare åtskilliga reformer i vår strafflag, såsom just interneringslagen, lagen om tvångsuppfostran, villkorlig dom, m. fl., gränsen mellan begreppet straff och begreppet skyddsåtgärd är så utsuddad, att det icke ens inom nu gällande straffrättsystem är lämpligt upprätthålla någon principiell skillnad mellan dessa begrepp. Och för en naturvetenskaplig kriminologisk uppfattning är det en naturlig konsekvens att samhällets åtgärder mot brottsligheten måste vara av principiellt samma art och karaktär, praktiskt utformade som de alla böra vara, med hänsyn å ena sidan, till samhällets intresse av skydd och, å den andra, den brottsliga individens beskaffenhet, särskilt hans farlighet.

Men, den brottsliga individens intresse av frihet, invänder någon! Ja, här är just, och det medger även författaren, ett centralt och utomordentligt svårt problem, detta: hur man skall kunna förena individens frihetskrav med samhällets krav på effektivt skydd mot samhällsfarliga individer. Enligt den positiva skolan böra nämligen påföljderna av brottsliga handlingar, rättsreaktionen mot brott, i regel icke vid själva domens fällande bestämmas till tiden utan göras inom vida gränser svävande. Rättsreaktionen skulle

Fönstret

REDAKTIONSKOMMITTE: Advokaten Hugo Lindberg, dr Alma Sundquist, överläkare Josua Tillgren och arkitekten Uno Åhrén. Redaktör och ansvarig utgivare: Bernhard Greitz.

Prenumerera redan i dag! Ring

775 eller sänd tidningen nedan-

stående kupong.

FÖNSTRET. CENTRUM, STOCKHOLM.

Undertecknad prenumererar härmed på Fönstret till årets slut (4:75), under ett kvartal (2:75).

Prenumerationsavgiften kan uttagas pr postförskott insändes pr postgiro 51718 pr postanvisning.

(TIDEVARVET)

Ida Norman - Skomagasinet

Humlegårdsgatan 6 - Tel. 786 15

Rekommenderas

REPARATIONER UTFÖRAS

Rekla varor

Vid uppvisandet av denna annons lämnas 5 % rabatt

Låga priser

Brott och Straff

ju anpassas efter framför allt den brottsliga individens farlighet. Men då denna farlighet icke gärna kan med säkerhet utrönas vid dömfällandet kan den först senare under verkställigheten närmare bestämmas av straffverkställighetsmyndigheterna. Mot denna tanke ställa juristerna upp sina mest allvarliga och mest berättigade betänkligheter. Det blir väl sannolikt angående detta och liknande mera praktiska spørsmål som de olika meningsriktningarna, den juridiska och den naturvetenskapliga, komma att i en närmare framtid drabba samman.

STRAFFRÄTTENS ALLMÄNT FÖREBYGGANDE VERKNINGAR

En fråga, som också, väljar juristerna mycket bekymmer, är frågan om straffrättens allmänna verkningskraft. Även här reses från rättsdoktrinen ett intensivt motstånd mot konsekvenserna av den naturvetenskapliga skolans uppfattning. Om påföljden av brott icke längre skall grundas på individens moraliska ansvarighet och byggas på tesen om den fria viljan, alltså principiellt icke vara ett straff, med uti straffet nödvändigtvis inneboende moment av vedergällning, moraliskt ogillande m. m., hur skall då den allmänt avskräckande verkan, som nu anses vara en av straffets viktigaste uppgifter, kunna upprätthållas? Här emot kan naturligtvis först och främst invändas, att man varken kan eller bör klamra sig fast vid en spekulativ dogm, sådan som tesen om människans fria vilja, av det skälet att den är praktiskt lämpad att förmå samhällets medlemmar att avstå från samhällsfarliga (brottsliga) gärningar. Tesen om den fria viljan bör och måste naturligtvis av juristen såväl som av naturvetenskapsmannen prövas till sin sanningshalt i och för sig utan sidoblockar på befarade olägliga konsekvenser. Men oavsett detta är, enligt professor Kinbergs mening, juristens farhågor ogrundade. Straffets avskräckande verkan kan knappast experimentellt eller enligt andra metoder uppmätas. Naturligtvis kan denna version icke heller förnekas. Frågan är blott, om icke de obestämda påföljder av brottsliga gärningar sådana, den naturvetenskapliga skolan tänker sig dem utan principiell åtskillnad mellan straff och andra åtgärder till samhällets skydd och till förbättring av brottslingen, skola komma att verka minst lika avskräckande, som de på förhand i strafflagen fixerade straff, vilka nu gälla. Professor Kinberg påstår detta med bestämdhet. Jag undrar, om man inte kan gå ett steg längre. Den som haft tillfälle att vara försvarsadvokat för brottslingar

har snart märkt, att om överhuvudtaget tanken på de rättsliga följderna varit levande för brottslingen, så har därvid den ovissa fruktan för att bli undersökt och förklarad sinnessjuk eller abnorm varit det som stått mest skrämmande. Därför är det också, inom parentes sagt, i allmänhet omöjligt för försvarsadvokaten att bidra till att en för brott tilltalad blir undersökt angående sinnesbeskaffenheten. Det anses nämligen att försvarsadvokaten icke får yrka eller föranleda sådan undersökning mot den tilltalades egen önskan. Och denne önskar det sällan, även i mycket uppenbara fall. Han vill hellre »veta vad han har att räkna med.»

HYGIENISKA ÖNSKEMÅL

Professor Kinberg framställer i sitt arbete icke blott önskemål på lång sikt beträffande kriminalitetsproblemet. Han kommer även med åtskilliga förslag till mera nära liggande reformer i vårt gällande straffrättsystem. Av intresse är därvid en del hygieniska önskemål, som framföras och vilka borde kunna vinna beaktande den dag i dag är. Såsom t. ex. önskemålet att fångarna skulle få äta på porslin, om än aldrig så enkelt, i stället för på bleckkärl. Och att födan skall innehålla icke blott kalorier utan också vara en smula omväxlande och aptitlig. Den tycks nu vara enbart kokt, aldrig stekt. Även framhålls önskemål angående längre promenadtid för cellfångar under första halvåret. Dessa få nu blott en halv timme om dagen vistas i fria luften. Även i gällande straffsystem borde man kunna genomföra, eller söka i görligaste mån genomföra, den principen, att brottslingen icke bör med försämrad hälsa släppas ut ur fängelset. Så långt ha vi väl ändå hunnit i ett allmänt erkännande av det kroppsligas inflytande på den staccars själen, där ju moral och fri vilja ha sitt säte.

Professor Kinbergs bok kan rekommenderas till läsning icke blott av dem, som ha speciellt intresse för kriminologiska problem. Den innehåller djupsinniga utredningar om samhällets rätt gentemot individen och individens krav på respekt från samhällets sida. Problemet om staten alltså. Utredningen om vilje problemet är också, som ovan påpekats, av intresse långt utöver kriminologin, liksom framställningen av de naturvetenskapliga arbetsmetoderna i motsatsförhållande till den spekulativa filosofiens och juridikens metoder, om av största intresse för en och var som önskar fördjupa sin allmänbildning.

Ruth Stjernstedt.

På den tiden, då vi ännu läste katekes i skolan och därför arbetade med att för barn söka klargöra alla möjliga svår-fattliga religiösa begrepp, kastade en kamrat skämtsamt fram frågan: »Vet du, vad synd är för något. Och eftersom jag inte visste, vilket kvickt svar på frågan hon åsyftade, fortsatte hon: »Synd är allt det som är toligt». Jag erinrar mig, att fru Wägner en gång berättade i Tidevarvet, att hon fastnat för samma fråga en kväll, då hon inte kunde somna, och att det enda svar hon den gången kunde komma fram till, var detta: synd är skilsmässa. Jag begrep inte ordet riktigt, men jag begrep, att det fanns en mening i ordet, och därför fick jag lust att begripa det. Det fastnade i minnet. Därifrån har det sedan dykt upp då och då, framkallat av något, som mött mig i livet. Jag har gång på gång fått det belyst när jag hört hur människor talat om människor och sett, hur människor behandlat människor. Jag är inte säker på att det är fru Wägners mening, jag kommit att lägga in i hennes ord, men säkert är, att ordet blivit levande för mig. Jag har acceptera det. Synd är skilsmässa.

Det är först i vår jag kommit att läsa Heidenstams Heliga Birgittas pilgrimsfärd. Boken intresserade mig. Men en gång, när jag satt och läste den, tyckte jag, att jag i alla händelser inte hade råd att läsa den just då. Det var ju så mycket annat som väntade på mig, och Heliga Birgittas pilgrimsfärd hörde ändå till det förgångna. Men innan jag lade bort boken, hann jag få ögonen på ett ord, som kom mig att känna, att historien angick mig, hur långt tillbaka i tiden den än låg. Där stod: »Ingenting är ditt utom den låga, som brinner i din egen själ. Det måtte vara min längtan efter att utträta något, inte något glänsande, men något, som skapar människolycka.

Lågan i själen var det enda vi fick att klara tillvaron med, det enda som duger att klara tillvaron med. Och ändå nämns vi att ta ifrån varandra detta enda. Hänförelse och oförföljelse inför en uppgift det förutsätter ju att jag tror, att jag har en uppgift att fylla och att jag kan fylla den. Men hur ofta väntar inte en människa in all sin energi på att bevisa, att den andra ingenting duger till, att hon är oanvändbar. Ibland är det ett barn det gäller, ibland är det fråga om vuxna. I början reagerar jag säkert emot detta. Jag känner, att det är livet det gäller. Men varar trycket för länge, är det för hårt, så kan det också hända, att jag accepterar domen. Människorna ha äntligen fått mig att begripa, vad de länge strävat efter att lära mig: att jag är oduglig. Men när jag vet detta, varför skall jag då fortsätta att leva? Jag är i alla fall ställd utanför. Jag blir passiv och jag blir en sämre människa. Ju starkare man känner sig förenad med sitt släkte, ju starkare blir ansvarskänslan, ju mera känslan av samhörighet försvagas, ju mindre blir ansvarskänslan. Frödings »Fredlös», som knyter handen i bitterhet över att vara utestängd från människogemenskapen och mumlar:

Quo Vadis
MOTTO:
Individens problem — världens problem.

Senaste numret innehåller:
Den standardiserade människan.
Vildarna vårt föredöme.
Indiens renässans.
Vad mottaga och utsända vi via vår själs trådlösa.
Hur vi skapa vår framtid.
En ropande röst.
En skolgosses historia.
Vad världskriget kostat.
Raya Yoga koncentration, meditation, kontemplation.

Lösnummer 65 öre.
Pren. 6:50 per år.
Exp. Villagat. 17 Sthlm.

grimsfärd. Boken intresserade mig. Men en gång, när jag satt och läste den, tyckte jag, att jag i alla händelser inte hade råd att läsa den just då. Det var ju så mycket annat som väntade på mig, och Heliga Birgittas pilgrimsfärd hörde ändå till det förgångna. Men innan jag lade bort boken, hann jag få ögonen på ett ord, som kom mig att känna, att historien angick mig, hur långt tillbaka i tiden den än låg. Där stod: »Ingenting är ditt utom den låga, som brinner i din egen själ. Det måtte vara min längtan efter att utträta något, inte något glänsande, men något, som skapar människolycka.

Lågan i själen var det enda vi fick att klara tillvaron med, det enda som duger att klara tillvaron med. Och ändå nämns vi att ta ifrån varandra detta enda. Hänförelse och oförföljelse inför en uppgift det förutsätter ju att jag tror, att jag har en uppgift att fylla och att jag kan fylla den. Men hur ofta väntar inte en människa in all sin energi på att bevisa, att den andra ingenting duger till, att hon är oanvändbar. Ibland är det ett barn det gäller, ibland är det fråga om vuxna. I början reagerar jag säkert emot detta. Jag känner, att det är livet det gäller. Men varar trycket för länge, är det för hårt, så kan det också hända, att jag accepterar domen. Människorna ha äntligen fått mig att begripa, vad de länge strävat efter att lära mig: att jag är oduglig. Men när jag vet detta, varför skall jag då fortsätta att leva? Jag är i alla fall ställd utanför. Jag blir passiv och jag blir en sämre människa. Ju starkare man känner sig förenad med sitt släkte, ju starkare blir ansvarskänslan, ju mera känslan av samhörighet försvagas, ju mindre blir ansvarskänslan. Frödings »Fredlös», som knyter handen i bitterhet över att vara utestängd från människogemenskapen och mumlar:

»Det gör väl detsamma.
En föds och föröds, tills en dör.»

är ett exempel på, hur den kan känna det, som vet sig utestängd överallt.

Jag kan bli utmönstrad som oduglig därför att jag är alltför obegåvad. Men det kan också gälla en moralisk förkastelse. Jag kan ta emot förebräelser, det kan vara enbart livsbefrämjande. Men betyder människors dom över mig, att jag är usel, att jag är omöjlig i det mänskliga samarbetet, då reser jag mig emot detta.

Vi måste få tro, att vi var och en kan användas till något. Det är ett livsvillkor. Men lika nödvändigt är det att få tro på varandra. Det är föga glädje

med att ha funnit något, som förefaller mig som absolut sanning om jag ej tror på sanningssinnet hos mina medmänniskor. Det kan inte göra mig så värdglad som ha blivit övertygad om, att nationerna måste avrusta, om jag inte tror, att detta en gång kan bli världens övertygelse.

Motsatsinställningen är fel, både när vi i grymhet mönstra ut en människa som oduglig och ställa henne nedanför människogemenskapen och när vi i högmod ställa oss själva eller en klass ovanför de övriga och tro oss ingenting gemensamt ha med dem. Motsatsinställningen stater emellan är fel och motsatsinställningen individerna emellan. Om staterna vågade avrusta, skulle världiga sünmor frigöras för andra ändamål. Om individerna vågade avrusta gentemot varandra, så skulle stora förråd av själslig kraft frigöras till samarbete. Och här tycker jag att psykologien kommer oss till hjälp. Vi gå omkring mer eller mindre djupt maskerade. Vi ha vant oss att dölja vårt verkliga ansikte. Så ha vi lärt oss att ta varandra för vad vi se ut att vara. Bra fort ha vi lärt oss att människor hör till de djur, som är farliga. Psykologien skall lära oss att ta varann för vad vi är. Jag tycker, att den håller på att tillverka en massa gudfaderglasögon åt oss. Gud Faderns eget sätt att se kan vi kanske ändå inte lära oss. Men bra mycket skall klarna för oss. Det skulle ta bort vår skräck. Ty där vi börja förstå, där viker skrällen. Vi människor kan handla orättfärdigt, men vi kan icke stanna kvar i orättfärdigheten. Den kan aldrig bli vår livsluft. Vi måste få tro på den tanke, som rektor Hermelin uttalade i sitt föredrag om Mac Donald: »I längden står inte människorna ut med orättfärdigheten». Det är också den tanken, som ligger uttryckt i det citat, varmed jag ber att få sluta mitt anförande:

»Du tär i mig som elden tär i järnet.
Du vilar icke förrän jag är utan slagg.»
(Du zehrst an mir, wie Glut an Eisen zehrt,
Du ruhest nicht, bis ich schlackenlos verklärte.)
Anna Israelson.

Drick **Ram** **lösa**
Vårt lands mest naturligt alkaliska vatten

Vi stå till tjänst

<p>BLOMMOR Atlas Blomsterhandel S. Rosengren St. Eriksplan 17 (Ingång St. Eriksplan) Tel. 307978 Begravningskransar och övriga blomsterarbeten - Medl. av Blomsterförmedl.</p>	<p>GRAVVÄRDAR S. Lindström GÖTGATAN 41 43 04 79</p>	<p>KINATEXTIL MARGARETA CARELL Specialaffär för kinesisk konst & konsthantverk m. m. - Siden Mästersamuelsgat. 7 (Hörn. till Biblioteksgat.)</p>	<p>OPTIKER HUGO ADOLFSSON SIBYLLEGATAN 19 GLASÖGON Optisk, Fysisk, Matematisk instrumentmakare. TELEFON 75564</p>	<p>OTTOMANER Har Nisett vår 2-mans Ottoman Bo: för 60 kr. köper Ni ingen annan, stor sortering överkast. Nya Ekmöbl. fr. 290, Byfför 115, Linneskåp 95, Sängar 12.50. Engvalls Möbellager, Wallingatan 33 (1 minut från Norra Bantorget)</p>
<p>GAMMAL KONST Gamla, vackra OLJEMÅLNINGAR och KOPPARSTICK, även mod. konstnärers arbeten säljas bill. Östermalmstorg 5, 1 tr. Tel. 73224</p>	<p>HEMKONST Teknisk skola för konstnärligt arbete i hemmet ATELJÉ HEMKONST Östermalmstorg 25-27, Uppg. A, 2 tr. Tel. Ö. 60 20.</p>	<p>KORSETTER Kolasiris Specialkorsetter, Gördlar, Grossesskorsetter. Birgerjarlsplan 108. TEL. 3804 71</p>	<p>PAGOD Konditorier-Restaurant i Sö. Kungstornet Lunch från . . . 1:25 Middag fr. . . . 1:50 Soupe fr. . . . 1:50 Konditoriererv. hela dagen. Hänförande utsikt över Stockholm, Mälaren och Saltsjön. - Norr 5748</p>	<p>PÄLSVAROR Obs! RÄVAR! BILLIGAST I STOCKHOLM. Renovering. Även avbetalning. Päls-Malmqvist, Norrl. g. 12, 1 tr. Obs!</p>
<p>GRAMMOFON-AFFÄR Nyheter i 2:50-SKIVOR samt sommars melodier i stor sortering inkomna. Skivcentralen Tegnérsgatan 18 (hörn av Sveavägen)</p>	<p>HOTELL Hotell o. Pensionat Esplanade Blasieholmsgatan 3, Stockholm. Telefon Norr 31255 (växel) FREDRIKSHOVSKA PENSIONAT Fredrikshovsgatan 10, tel. 73048, 79134 Även Hällögårds pensionat, Skarsåtra Tel. Skarsåtra 4 REKOMMENDERAS Eru Anna Fahlström</p>	<p>Gynna annonsörerna</p>	<p>MÖNSTERAFFÄR Syateljé för Dam- och Barnkläder — Mönster träcklas och provas Södermalms Mönsteraffär Hornsgatan 46 — Tel. Söder 1185</p>	<p>RAM OCH SPEGELAFFÄR J. L. LARSSONS EFTR. Knut Nystrand Södermannag. 8, Stockholm REKOMMENDERAS. Låga priser Tel. S. 30914</p>

Väntsalar

Är det någon som minns tavlan »Väntsalen» av Ivar Arosenius?

Självt blir jag på något vis obeskrivlig i anden och skrattnuskelnerna var gång jag minns denna försynta och urdråpliga återgivning av en svensk väntsal. Och det är bara jag själv som vet, hur många gånger jag måst gå utanför dörren för att få mysa ut det glada löje, som fyller ens bröst i vänt salarna på alla dessa våra fredligaste bibanor.

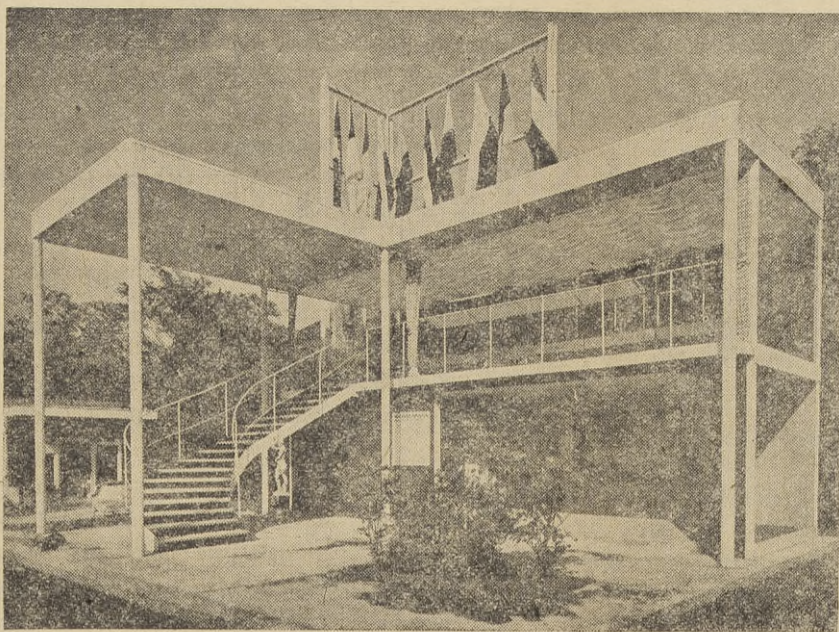
Gå vi vidare i texten nödvändiggör vi i samma andetag en klassificering. Det finns nämligen mycket som löper samman med väntsalsbegreppet. Väntsalarerna äro ju först och främst de fattiga folködenas sista oas, före avresan. Här har stora system snyttat under skrattnet, före avresan till Chicago. Här har drängen i Jonsbol spottat snus i skymningen, innan Värnamotåget kom och förde bort honom från denna trakt med dess höckfärdiga flecker. Och här har Malena stuttigt väntande in tågen var torgdag i trettio år, tills hon till slut blev så hemmastadd att hon helt familjärt gick in och drack ur karaffinen i andra klass. Det dröjde femton år innan hon beslutade sig, men en dag skedde det i alla fall. Den döve och närsynte greven på Rätuna, som sitter därinne ibland, tror hon är en anställd, som fyller på karaffinerna.

I mörka höstdagar under älgjaktstiden ha vi sett män och gubbar av skogvaktartyp, med spräckliga hönsfjädrar i hattarna, sitta här och leka tyrolare, medan regnet skvalat utanför och luften härinne fått en allt pregnantare doft av instängt, förgasat brännvin. Remingtonkolvarna ha dunkat i golvet, markerande de traditionella jakthistoriernas poänger — tills tåget äntligen dånat in och väntsalen har blivit tom och dörrarna ha ställt sig öppna för att vädra.

O, ni höstdagar på ödsliga väntsalar sedan tåget gått! Man studerar turistföreningens karta. Man drar med pekfinger över Norrlands floder till Sylfjällets höjd. Man reser för sig själv härinne — en stor, underlig resa, som ingen rest, — och telegrafan pickar därinne på expeditionen, och sinnsen hostar.

I sådana dagar finna vi ofta en annan väntsalstyp där inne: Pojken som aldrig får åka bort. Hans trätofflor eka i den stora väntsalsens larmande ödslighet. Han ser på kartorna, plakatet, läser »hästens bön» och »upp svenska män och kvinnor till kamp mot rusdryckerna». Han lär sig så småningom allt det där, — det stannar i minnet, det han lärde här i väntans tysta privatskola. Så har den tomma väntsalen också en uppfostrande betydelse. Jag för min del lärde mig

ÄNDAMÅLET HELGAR FORMEN

Turistpaviljong

Forts. fr. sid. 1
— Vad Werkbund egentligen vill? Ja, det är inte så lätt att säga i få ord. Werkbund vill verka som en inspirerande och kontrollerande insats i det aktuella arbetarlivet. Den vill starta ett nytt formspråk. I bodar och bostäder, i annonser och affischer — i maskiner och mekanismer — i spårvagnar, fabriker och utställningar. Ett föremåls skönhet ligger i dess absoluta ändamålsenlighet. Att för samma kostnader tillverka så bra och så ändamålsenliga saker som möjligt är dess mål. — Nej, Werkbund har inget med konst att skaffa...

mycket i väntsalarerna, och alla de gånger de gett mig skydd i hemlösa decemberdagar kan jag inte räkna. Jag har lärt mig älska väntsalarerna. Det låter underligt, men de ha hjälpt mig över mycket och lärt mig mycket.

Senast i går var jag inne på en väntsal, drack vatten och såg på kartor. Turistföreningen har Närke i år, — »vill lära svenskarna känna sitt land».

Jag har kunnat det där nu i många år. Det har blivit mig kärt, det är, — inte kvasifosterländskt, men på samma sätt som plakatet i under, med utdrag ur jaktstadgan, och mul- och klövsjueplakatet. Tingens sällsamhet i vårt medvetande, kan vi kalla det så?

I andra klass väntsal vädjar man på annat sätt. En tavla över stora Sjöfallet, Lappland: en stelnad stumfilm, »Reis i Norge» — och midnattssolen stiger dunkelröd upp från en affisch, jag tror av Louis Moe. På ett härligt franskt plakat med ett landskap från det sköna Haute-Loire ropa färgerna ut: »Chemins de fer du Midi» och tredjeklassarna som titta in undra vad det betyder, — de som nu överhuvudtaget undra.

Harm.

— Den snabba industrialiseringen, det är professor Frank som talar, har ställt oss framför helt nya problem och uppgifter. Betänk, att framställningsmetoderna ha ändrat sig betydligt mera under de sista 200 åren än vad de gjort under de föregående 4,000 — d. v. s. ungefär under hela vår historia. Det är en jämförelsevis kort tid mellan flygplanet och postdiligensen. Vi leva i ett helt annat tempo nuförtiden. Vi ha den snabba förbindelsen med hela världen och vetskapen om vad som händer överallt. Därför är det också naturligt att våra dagars föremål få en viss storlinig enhetlighet. Men med en enhetlig grundskådning som fast mark, kan och bör karaktäristiska olikheter utveckla sig. Vi få bara inte fastslå en bestämd stil — man kan inte sätta upp program eller skriva recept för ständiga tider — utan med de gemensamma riktlinjer som tiden kräver måste vi alltid och oavbrutet arbeta vidare. Bara en grundstats förblir oföränderlig, varenda liten sak måste göras så bra som bara är möjligt. »Ein jedes Ding soll so gut gemacht werden, wie es gemacht werden kann».

Och man kan med glädje konstatera att denna grundprincip var gällande på utställningen. I en jättehall — beklädd med löst veckad vit musslin — silade det starka solljuset som genom filtrering — behagligt dämpat. I höga monter bestående helt av glas med smala silvriga metallkanter har man gripit ögonblicksbilder ur en människas liv — på samma sätt som en skicklig fotograf förstorar en detalj och låter den växa till en dekorativ enhet. En monter visar en hel reseutrustning och kunde t. ex. ha till motto: »Semestern har börjat». Den sköna härliga kappsäcken öppnar sitt gap för att uppsluka de föremål som ligga färdiga, nypressade och tadelösa. Att alla sakerna — plaiden, skorna, reskostymen och t. o. m. reslektyren harmoniera i en och samma färg som kappsäcken — är skyltningens raffinemang. Nästa monter: »Hemma hos sig», sedan man kastat av sig arbetsrocken — kontors- eller Ahladito: Ett par förtjusande pyjamas mitt emellan teagoun och strandbaddräkt (obs, inte för att bada i!) Den ena är allvarlig och madonnalik i svart och vitt — den andra täck och putslustig i de lättaste, ljusaste pastellfärger — alltefter kynne och lynne!... Små låga pallar gruppera sig om en praktisk »dyscha».

Vi komma in i ett rum — svart från golv till tak — med fantastiska ljusskiftningar i de ädlaste former. Det är glas. Lobmeyers världsberömda glas. Varje

glasföremål verkar mystiskt självlysande — tills man upptäcker att elektriskt ljus inmonterats inuti de svarta ställningarna, som bara släpper fram en svag stråle under vart glas. På detta sätt kommer var-form till sin rätt, så som annars sällan är fallet med det ofärgade ädelglaset.

Vi skynda igenom de många små bodarna — genom kaffehus, hotellhall och tårn — tårnrummet hållet i de läckraste färger — golvet som ett rutat schackbräde i lila, silvergrå och ljusblå linoleum (en utomordentligt vacker användning av den oftast så tråkiga linoleumen!) — en bar i polerad »saklighet» — ett expresscafé med knallröda läderpuffar — ut till den stora terrassen där jazzmusiken smattrar och turister och hemmarvarande semesterfirare sakta svänga om i sommarens lösläppta brokighet och — hetta!

Där nedanför ligger det ena glashuset efter det andra under akacior och kastanjer. En resebyrå — rumsinteriörer — metallutställning — köksattiraljer — blomsterhandel. Allt i glas, infattat i smala silverror — det är som om hela utställningen vore av glas — ett jätteöga. Det är symboliskt: inga gömslen för gammalt skräp inget smussel...

Bara ett gemytligt »Weinhaus» med wiensk »Heuriger» har gömt sig bakom tjocka trämurar. Är det ett tillfälle att musiken just stämmer upp »Man weiss wohl warum»

I samband med Werkbundsutställningens öppnande höll professor Frank ett föredrag över ämnet: Vad är modernt. Föredraget som väckte stort uppseende i fackkretsar och stor beejstring — var ungefär av följande innehåll: »Vad är modernt? Begreppen ändra sig; det som vi för försvarade som modernt, sätta vi nu upp som avskräckande exempel. 1800talet medförde stilkopiering — den borgerliga kulturen utbreddes sig över stora delar av världen, den använde den gamla maktens kännetecken från hov, slott och kyrkor som symbol och förde det ad absurdum. Nu sedan 40 år kan äntligen något nytt få uppstå. Nu försöker man reformera, men vill därvid forma allting efter ett enhetligt system. Den ene möbleri i Sheratonstil — den andre i Jugendstil — den tredje med stålör-möbler. Men allt detta är inte modernt. Modernt är att anpassa sig efter det som vår tid erbjuder. Men allt det låter sig inte tvingas in i ett enda system. Man bör alltså blanda gammalt och nytt. — Vår tid är högst patetisk. Att försöka att förenkla allt — att vilja gestalta allting enhetligt är patetiskt. Exempel: det flata taket. Man använder det som en modern symbol. Det är uttryck för ett icke-metafysiskt skapande (det gamla gaveltaket gömde hemligheter — var mystikens hemvist.) Eller den framspringande betongplattan. Den användes för att visa att man numera kan göra något som förut ej var möjligt. Men detta bör inte vara nödvunget. Inte en lag eller regel.

Vilken väg skall alltså den moderna konsten gå? Inget svar, ingen regel. Ett system gör fantasien trång — det har säkert sin yttre framgång — men modernt är det inte. En modern stil i gammal bemärkelse är inte längre modernt — utan en levande stil, d. v. s. avlyssnande och anpassande sig efter tidens krav.»

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Råd och Rön

Norsk
Fiskfärs
Stockholms
Fiskförädlings-
fabrik

Brahegatan 30, ö.g. Tel. Ö.786

Bagarstugan

Grahamsskorpor
„ limpor
oöverträffade.

HORNSGATAN 37
Tel. Sö. 70 00

FOLKUNGAGAT. 65
Tel. Sö. 73 37.

A/B Hem-
bryggeriet^s

Pilsner, Vatten
o. Läskedrycker

REKOMMENDERAS

Heleneborgsg. 15 (Tel. S. 370 45/6.)

TIDEVARVET

REDAKTION:

Telefon N. 48 42. Mottagningstid
10—12.

EXPEDITION:

Telefon 182 43
Kontorstid kl. 10—12 f. m. 1—4
e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6.—, halvår kr. 3:50,
kvartal kr. 2:—, Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 20 öre per millimeter.

Stockholm 1930
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur.

Redaktion: förf. Bertil Almqvist, fil. kand.
Leif Björk, fil. stud. Mauritz Konow,
förf. Karin Boye, amanuens Alf Johansson.

— Prenumerationsavg. för helt år kr.
3, för halvår 1:50. Lösnummer 25 öre.
Adr.: Clarté, Box 443, Stockholm.

Tidevarvets
vänner upp-
manas att
stödja Tidevarvet
genom annonser
och att gynna
Tidevarvets
annonsörer!